

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ ТА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра китайської філології

Курсова робота

з китайської філології

на тему:

**АКТУАЛІЗАЦІЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ КОНЦЕПТУ
ПРОСТІР В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ**

Студентки IV курсу групи Пкит 05-19
напряму підготовки Філологія східної мови та
літератури (переклад включно),
перша – китайська
Цалай К.Р.

Керівник
Старший викладач
Костанда І.О.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Київ – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. КАТЕГОРІЯ, КОНЦЕПТ ТА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ «ПРОСТІР»	6
1.1 Визначення та теоретичні базиси концепту простір: реалізація категорії «простір» у текстах.....	6
1.2. Методологія дослідження лексико-семантичного поля «простір».....	15
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ ІІ. МІКРОПОЛЕ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР У СИСТЕМІ ЛСП «ПРОСТІР» В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	19
2.1. Суміжні концепти «ІНФОРМАЦІЯ» та «ПРОСТІР».....	19
2.2 Семантичні інновації ЛСП «простір».....	24
Висновки до розділу 2	30
ВИСНОВКИ	31
АНОТАЦІЯ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34

ВСТУП

Актуальність дослідження. Множинність аспектів вивчення мови свідчить про непереривний інтерес до мови, її сутності, закономірностей та явищ, які входять у систему мови. Процес вивчення мовних явищ пройшов етап активного, суто лінгвального аспекту вивчення мови в середині мови. Проте вивчення мови – це системний процес, що вимагає розвитку різних напрямів, симбіоз яких дає повну картину, оскільки мова, як і буття, є багатогранним явищем. Лексико- семантичне поле (ЛСП) в нашому дослідженні розглядається з точки зору системного підходу до вивчення мови. ЛСП демонструє всю багатогранність зв'язків буття та мови.

Категорія простір є незмінною категорією виміру буття. Уявлення про неї, зміни в її образі, досвіді людини щодо категорії простір зберігаються в концепті «простір». Стрімкий інформаційний розвиток кінця ХХ ст. спричинив відкриття нових середовищ існування не тільки інформації, але й людини у цій інформації, у віртуальному світі. Нові середовища змушують людину адаптувати своє уявлення про світ та буття. У свою чергу, зміни у концепті створюють нові умови мовленнєвої актуалізації просторових відношень, що фіксує лексико-семантичне поле «простір». ЛСП демонструє зміну досвіду, пов'язаного з простором, і поширює його далі.

В основі створення нових середовищ лежать традиційні базові уявлення про організацію реального простору. Розкривши основу концепту «простір» через варіацію його лексичної презентації, представлені в ЛСП, можна досягнути актуальний стан просторового досвіду людства та простежити за фундаментальними зсувами у розвитку людства загалом. Варто враховувати різні темпи інформаційно-технологічного розвитку, що спричиняє і різні етапи входження окремих культур, народів до нових середовищ, до буття.

Актуальність дослідження зумовлена функціонуванням віртуальних середовищ, що спричиняє динаміку просторового досвіду як окремих індивідів, так і груп людей, цілих культур. Це також провокує якісні відмінності у ЛСП та семантичні зміни окремих лексем, що входять до складу ЛСП «простір» у різних сучасних

європейських мовах. Аналіз принципів організації та створення лексико-семантичного поля «простір» у різних картинах світу як частин логосфери простору має на меті пояснити процеси створення, сприйняття, акумулювання та передачі інформації про просторовий досвід.

Теоретико-методологічну базу дослідження становлять теоретичні праці про категорію простір: Л. В. Шевченко, Н. С. Сонник, Л. А. Лисиченко, В. А. Дячук, В. О. Кіктенко, О. О. Семенова, Тань Аошуан, Цзінь Тао, Пяо Міньюсю, Ван Сяоцінь та інших.

Мета дослідження: дослідження актуалізації лексико-семантичного поля концепту простір в сучасній китайській мові.

Завдання роботи:

- дослідити категорію простір крізь призму мовознавчих досліджень;
- вивчити реалізацію категорії простір у свідомості: концепт «ПРОСТІР»;
- розглянути теоретичні базиси процесу вербалізації концепту;
- дослідити методологія дослідження лексико-семантичного поля «простір»;
- проаналізувати суміжні концепти «ІНФОРМАЦІЯ» та «ПРОСТІР»;
- дослідити неологізми у ЛСП «простір»;
- проаналізувати семантичні інновації ЛСП «простір»;
- розглянути субконцептимікрополя ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР.

Об'єкт дослідження: вербалізація просторового досвіду в китайській мові.

Предмет дослідження: параметри лексико-семантичного поля «простір» в китайській мові.

Матеріалом дослідження стали «Китайсько-український словник», тлумачні словники китайської мови; тексти: філософський трактат «Чжуан цзи», трактат «Дао Де Цзін».

Методи дослідження. Виконання дослідження передбачає використання загальнонаукових, методів таких як метод аналізу і синтезу, дедукції та індукції, узагальнення. Серед спеціальних мовознавчих методів було застосовано наступні методи дослідження: аналіз словникових дефініцій, що передбачає собою обробку словникового матеріалу та його порівняльне опрацювання; компонентний аналіз

дозволяє встановити усі мінімальні значення ЛСП «простір» з моменту її появи і до сьогодні, та встановити напрямки руху для встановлення лексем-репрезентантів ЛСП «простір».

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в роботі вперше здійснено всебічний аналіз лексико-семантичного поля «простір». Побудовано структурне представлення сукупності лексем-репрезентантів ЛСП «простір». Новою є лексична фіксація зміни в асоціативному полі ЛСП «простір», спричиненого впливом інформаційного розвитку.

Практичне значення. одержаних результатів пов'язане з тим, що отримані дані можуть бути застосовані при проведенні психолінгвістичних експериментів, у курсі концептології та лексикології про системні організації лексичного складу, про динаміку мовного знаку, у курсі цифровізації мови.

Курсова робота складається із вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ I

КАТЕГОРІЯ, КОНЦЕПТ ТА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ «ПРОСТІР»

1.1 Визначення та теоретичні базиси концепту простір: реалізація категорії «простір» у текстах

У сучасних когнітивних дослідженнях широко представлений лінгвістичний підхід до дослідження концептів як певної інформаційної цілісності в національній колективній свідомості.

Концепт «простір» є фундаментальним у будові концептуальної та мовної картин світу, які є взаємопов'язаними, оскільки концепт як ментальна, мовна та культурна одиниця одночасно належить і свідомості, і мові, і культурі (Бачишина, 2014).

Простір – це те, що вміщує людину, те, що вона може бачити навколо себе й усвідомлювати. Це середовище всього суцього, «порожнеча», заповнена матеріальними об'єктами, середовище, де відбуваються події. На думку Т. В. Курбатова, простір представляє собою узагальнене уявлення про цілісне утворення між небом і землею, яке є видимим і відчутним на дотик, частиною якого відчуває себе сама людина. У межах цього середовища людина може порівняно вільно переміщатися або переміщати інші об'єкти. Це є протяжність, доступ - на людині в панорамному охопленні у вигляді поля зору під час її роздивляння чи обзору (Курбатова, 2019).

Протягом всієї історії людства уявлення про простір змінювалися. У первісній архаїчній картині світу простір «оживлений», «одухотворений». Наукова картина світу представлена двома базовими моделями простору – І. Ньютона та Г.В. Лейбніца.

В І. Ньютона простір незалежний від тіл, існує до них. Він є безперервним, тривимірним, рівномірним, безкінечно простягається у всіх напрямках, є вічним та незмінним за своєю природою.

Г.В. Лейбніц стверджує, що, навпаки, простір не існує сам по собі, окремо від тіл. Поняття простору виражає лише розташування у ряд фізичних об'єктів, існує тільки відношення і порядок співіснування як дійсних, так і уявних явищ та речей.

Філософське розуміння простору, де він постає однією з форм існування матерії, доповнює попередній опис. Більшість когнітологів сходяться на думці, що сучасна людина нездатна відволіктися від чуттєвих елементів сприйняття простору, але водночас вона вже не може відмовитися від наукової концептуалізації простору. Це пояснює, з одного боку, що під дах одного знаку підводяться різні значення, а з іншого боку – в осмисленнях різних концептів нашої свідомості постійно присутне не тільки відбиття об'єктивного світу, світу «який, він є», але й чисто людське ставлення до світу, зі всією об'єктивністю його поглядів та оцінок (Семенова, 2020).

Простір як когнітивна категорія постає як сукупність трьох окремих і одночасно взаємодіючих систем уявлень:

- простір як територія, яка зайнята матеріальними об'єктами та, звичайно, не має чітких матеріальних кордонів;
- простір як вмістилище, замкнутий простір, обмежений у результаті діяльності людини, природи тощо;
- простір як територія, що не має обмежень і пізнання якої неможливе звичайними способами сприйняття.

Китайська культура та мова мають довгу історію. Типологічно китайська мова дуже відрізняється від європейських мов. З урахуванням відмінностей у культурних традиціях це робить ця мова особливо важкою для вивчення та розуміння. Дослідження китайської мови, які дозволили б отримати уявлення про її особливості серед інших мов світу, у Китаї, на відміну від західних країн, не розвивалися. У наші дні такий стан справ швидко змінюється у зв'язку з розвитком китайської економіки, політики, культури, освіти тощо.

Нині дедалі більше китайських лінгвістів концентруються вивчення широкого кола лінгвістичної проблематики на матеріалі різних мов світу. До таких проблем належить специфіка просторової картини світу, репрезентованої в одиницях китайської мови. Якщо дослідження способів репрезентації простору в мові є для

західноєвропейської лінгвістики традиційною та активно розроблюваною темою, то для китайського мовознавства цей напрямок досить новий. Незважаючи на наявність деякої кількості робіт китайських дослідників, присвячених вивченню особливостей вербалізації просторових категорій у китайській мові, дослідження цього питання продовжує залишатися актуальним завданням. До мало розроблених проблем належить концептуалізація просторових відносин у китайській мові.

Схематизація структурних частин просторових відносин є частковим представленням великого цілого. Тобто дослідження категорії простір у мовознавстві може відбуватися через використання методів, що досліджують конкретні, часткові презентації простору в мові, тобто рух від конкретного до абстрактного, адже узагальнюючу картину простору уже раніше надали філософські та фізико-математичні дослідження. Він говорить про простір як не сувору структуру в мові, а «точкові» загальні репрезентації простору. По-друге, вчений говорить про схеми, які є певними структурними організаціями цих «точкових» варіантів репрезентації простору.

Вираження просторових координат залежить від власне індивідуального сприйняття довкілля, яке виражається завдяки образ-схемам, що мають часове та просторове маркування.

Відповідно до Т. Оклі (Oakley, 2020), який розвивав та уточнював ідеї М. Джонсона і Дж. Лакофа (Lakoff, Johnson, 2017), за якими категорія простір в уявленні людини розглядається крізь уявлення про простір як шлях та об'єкти на шляху до цілі, положення відповідно до неї, про простір як частину чи ціле, про рух об'єкту у просторі, траєкторії руху і можливі перешкоди, та простір як об'єкт, що не має меж.

Тань Аошуан розглядає особливості вживання «просторових» лексичних одиниць, які безпосередньо пов'язані в китайській мовній картині світу із існуванням, перебуванням, пересуванням та орієнтацією у просторі. Особливу роль вчений відводить лексичним одиницям, що вказує на процесуальність (谈傲双, 2014).

Цзінь Тао також аналізує та класифікує лексичні одиниці китайської мови, які вказують на просторові значення, поділяючи їх за «лінійними» напрямками: 上(верх),

下 (низ), 前 (попереду), 后 (позаду), 里 (всередині), 内 (внутрішня сторона), 中 (середина), 外 (зовні), 旁 (поряд), 左 (зліва), 右 (право), 东 (схід), 南 (південь), 西 (захід), 北 (північ) (荆涛, 2019)

Лінгвіст Пяо Мінью пропонує при класифікації просторових одиниць враховувати належність мовної одиниці до тієї чи іншої частини мови та вважає, що простір у китайській мові позначається за допомогою:

1) локативних іменників («верх і низ», «схід і захід», «всередині та збоку» та ін.);

2) іменників, що вказують на місцезнаходження (中国 – «Китай»);

3) буттєвих дієслів (在, 位于 – «розташовуватися», 对 – «навпаки», 超 – «у напрямку»);

4) дієслів напрямку (出 – «виходити», 去 – «йти», 进 – «входити», 到 – «прибути», 来 – «прийти»)

5) прийменників локативності (在 – «в», 于 – «в», 来自 – «від») (朴铭秀, 2014).

Сюе Шаолань виділяє просторові одиниці таких видів:

1) слова, пов'язані з транспортом;

2) слова, що позначають сторони світу;

3) слова, пов'язані з якоюсь точкою на карті;

4) назви держав;

5) топоніми, у яких є вказівка на просторове розташування (薛少兰, 2016).

Таким чином, під категорію простір усвідомлюється як філософське поняття для позначення абстрактної частини буття, яка існує незалежно від людини, але використовується нею для виміру відстані, що, в свою чергу, вимагає від людини об'єктивізації категорії засобами мови. Мета дослідження передбачає саме вивчення способів реалізації цієї категорії буття мовними знаками.

Різні науковці, заглиблюючись у вивчення концепту з різних точок зору, через призму інших галузей науки наводили свої визначення поняття. Ускладнення термінів, тяжіння до виведення власного, більш влучного, точнішого та більш конкретного чи навпаки більш широкого та навіть красивішого терміну призводить

до перенасичення теоретичних робіт, присвячених одному явищу, та уповільнює подальше глибше просунення певної галузі й науки в цілому. Велика кількість інформації змусила широке коло науковців займатися лише напрямом структурування та систематизації таких підходів (Приходько, 2018).

Багато мовознавців, які займалися питанням концептів, пропонують свої класифікації напрямів вивчення концепту. Проте, враховуючи багатогранність галузі знань та їх розширень, вважаємо недоречним намагатися перекатегоризувати ще раз ці напрями. Широка, всеохоплююча, міждисциплінарна сутність концепту сама спровокує зміни у напрямках, тому поява нових є неминучою.

Концепти можуть відрізнитися за структурою, яка, в свою чергу, залежить від складності когнітивного складника і може мати такі типи організації: однорівнева – містить тільки базовий шар; багаторівнева – містить кілька когнітивних шарів різного ступеня абстрактності; сегментна – складається з базового шару, оточеного рівноправними за абстрактністю сегментами. На думку, когнітивні шари, що відображають розвиток концепту, його відносини з іншими концептами, утворюються концептуальними ознаками і доповнюють базовий когнітивний шар.

Сукупність базового шару і додаткових когнітивних ознак і шарів складають обсяг концепту і визначають його структуру. Базовий когнітивний шар з чуттєво-образним ядром є обов'язковою складовою будь-якого концепту, а численні когнітивні шари в структурі концепту можуть бути відсутні.

Концепт «простір» формується як результат відображення у природній мові перцептивного простору, що є суб'єктивно-людським баченням світу в просторових категоріях.

Тобто концепт «простір» за принципами лінгвокогнітивного підходу є найвищою категорією узагальнення, сукупністю всіх уявлень, досвіду про категорію простір.

Соціолінгвальний та лінгвокультурологічний напрям, який є підтипом першого, не існують окремо від когнітивного, адже вони утворилися в межах когнітивної семантики і так само визнають когнітивну базу концепту, проте значну роль у його

творенні, наповненні та передачі приділяє саме культурному маркеру. Проте представники соціолінгвального напрямку ставлять як важливий фактор для вивчення концептів соціум, який, у свою чергу, є носієм культури (Цимбал, 2015).

Дослідження концепту є складним процесом, що потребує міждисциплінарних знань мовознавця. Концепт є синкретичним і не може розглядатись абстрактно в одній площині, він є багатоаспектним. Не можна розглядати культурний аспект концепту без відсилання до когнітивної складової, а структуру концепту – без культурного маркування і психологічної бази створення структури. Подальші дослідження побудовані на лінгвокультурно-когнітивному підході до вербалізації концепту та структурно-культурному до її систематизації (Дячук, 2022).

Дослідження концепту «простір» неможливе без поєднання двох підходів: фізичного і духовного, східного і західного, оскільки категорія простір передбачає фізично вимірювану одиницю в сучасному розумінні, з притаманним усьому духовному безмежжям.

Враховуючи складну етимологію та семантику слова простір, А. Остапчук визначає «простір» як концепт категоріальний у порівнянні з теософськими «життя», «смерть», телеономічним «правда», «брехня», антропоконцептам, екоконцептам, емоційним концептам та міфоконцептам» (Остапчук, 2014).

Як соціолінгвальне явище, концепт «простір» має культурну специфіку, спричинену відмінністю одиниць, якими оперують носії різних культур для відтворення концепту, а також ціннісну специфіку в різних культурах та соціальних прошарках. Відмінність індивідуального, соціального та культурного просторового досвіду становить соціолінгвальну і лінгвокультурну специфіку концепту «простір».

Таким чином, враховуючи панівне становище людини у новотворчій діяльності у всесвіті, вбачаємо доречним звернутись до поєднання лінгвокогнітивного напрямку, та таких параметрів як індивідуальний рівень зародження і наповнення концепту, так і соціолінгвальних параметрів: підходу до концепту, як одиниці відтворення діяльності соціуму і культури, колективного процесу його наповнення.

Сучасна наука оцінює кожен концепцію як теорію, що описує одну зі сторін дійсності. Простір трактується як загальна форма буття матерії та її найважливіший

атрибут, воно є формою координації співіснуючих об'єктів, станів матерії. Простір представляється як щось протяжне, зв'язне, тривимірне, залежне від структурних відносин та процесів розвитку у матеріальних системах.

Вербальний опис простору втілює стандартно-побутове розуміння простору, яке, відрізняючись від наукового та міфопоетичного, має з ними низку спільних рис.

Простір у зв'язку з цим поступово приписувалися певні властивості. Так, в архаїчній свідомості простір визначалося, як щось, що розстилається перед людиною на всі боки, середовище, в якому людина може вільно переміщатися сама і переміщати доступні їй об'єкти, проміжок між об'єктами, протяжність, доступна людині при панорамному охопленні у вигляді поля зору (Кремень, 2013).

Саме поле «простір» організується виходячи з непросторової сфери людини. У ньому автор виділяє низку структур: типи простору у вимірах; організація простору; просторова співвіднесеність об'єктів; напрями, орієнтації, координати; сприйняття простору, міра довжини, поверхні, обсягу. Просторові номінації перетворюються на сферу інших семантичних полів шляхом використання просторових понять у переносному значенні (Таценко, 2006).

Таким чином, онтологічні особливості просторових координат та їх когнітивні процеси були вивчені на достатньо глибокому рівні сучасними науковцями. Лінгвістичний аспект, а саме універсальність мовних одиниць довкола концепту «простір», є широким полем для дослідження і може надати базиси для цифровізації мов, яка є майбутньою формою життя і розвитку мови.

Мова дозволяє людині пізнати світ та навіть абстрактні явища. «Пізнаючи об'єктивний світ, людина прагне розглянути досліджуваний предмет зовні та зсередини, помацати його руками, а якщо потрібно, то і послухати, понюхати, спробувати на смак, словом, сприйняти усіма п'ятьма органами почуттів» (Потапенко, 2021). Тому, фіксація мовних реалізацій абстрактних явищ у мовознавчих дослідженнях стає ресурсом для пізнання таких абстрактних категорій як простір.

Актуалізація, репрезентація у мові чи вербалізація – такі номінації можна зустріти у дослідженнях про відтворення уявлень про елементи світу засобами мови.

Це процес, що є стиковим процесом між процесом пізнання концепту та процесом його поширення в суспільстві. Мовознавці вдаються до різних номінацій процесу в своїх наукових дослідженнях, проте вкладають одне й те саме визначення:

– одиничне вживання мовної одиниці, що становить план вираження концепту,
– сукупність вживань усіх мовних одиниць, з яких план вираження концепту формується» (Селіванова, 2018).

Тобто, це процес, відповідно до якого мовець обирає з відомої йому мовної системи лексичні одиниці для позначення певного явища світу під час мовленнєвого акту.

Вербалізація концепту – це його реалізація у мовленні доступними засобами мови, і цей процес має свої особливості незалежно від мови користування. Концепт може існувати лише тоді, коли він має референт в об'єктивному світі й об'єктивно зображений у мові. Тут і виявляється основна особливість концепту – він не може бути повністю вербалізованим, оскільки одночасно він є ментальною структурою.

Когнітивний контекст концепту, який актуалізується кожного разу при використанні певних лексем, що і репрезентують його, може бути представлений як картина події, яка має як мінімум двох учасників – носія інформації про подію чи явища та реципієнта інформації. Спостерігач, який оперує мовними засобами, репрезентаціями концепту, може по-різному описувати взаємозв'язок з реальним середовищем. На вибір лексичних форм можуть впливати такі фактори: вибірковий характер спостереження, індивідуальний досвід того, хто описує та спостерігає, а також те, хто проводить опис. Таким чином, різний пережитий просторовий досвід, на що впливає вік, стать, культурна приналежність, соціальний статус та інші фактори, спричиняє різницю у виборі лексем для вербалізації концепту.

Людину, яка вербалізує концепт, М.П. Ющенко називає «мовець-концептуалізатор» і зазначає, що він «у побудові та описі просторових ситуацій спирається на власний досвід пізнання світу та на узвичаєні для носіїв мови типові моделі просторових відношень, які профілює відповідно до нових умов». Адресат сприймає передану йому просторову ситуацію через свій пізнавальний та мовний досвід (Ющенко, 2017).

Тобто, вербалізація концепту «простір» відбувається з урахуванням попереднього життєвого досвіду та уже отриманого раніше чужого досвіду у вигляді вербалізованих лексем-репрезентантів.

Таким чином, при вербалізації концепту, люди, які володіють різними мовами, можуть шукати необхідних лексем-репрезентантів, що, на їхню думку, точніше відтворюватимуть буття у тій МКС, яка семантично ближча до ядра. ЛСП одиниця реалізації картини світу у двох вимірах: це особисті судження, оцінки, які мають право перейти з категорії оціночних, ціннісних до перцептивно-образних. Межі концепту стійкі, але людина, прогрес та час є тими стимулами та мірилами концептуальних змін, які ігнорують перешкоди. Структура мови дозволяє учасникам дискурсу описати одне й те саме дійство та явище, використовуючи різноманітні мовні засоби. Ця особливість мови лежить в основі розгляду концепту «простір», що має безліч мовних репрезентацій.

Вербалізація концепту охоплює два рівні: мисленнєвий та об'єктивний. Концепт – рівень ментальний, ідеальний, образний. Ідеї представляють собою спробу надати форму уявленням про концепт. Але оскільки наше мислення також протікає і в мовній формі, у сукупності всіх доступних одиниць, лексеми-репрезентанти (Кремень, 2013) становлять уже об'єктивний, мовленнєвий рівень, ті лексичні одиниці використані для опису ідеї і концепту.

Для кожної людини є знайомим явище, коли «не вистачає слів», щоб описати явище чи предмет, чи замість однієї мови носій хоче використати лексему з іншої мови, шукаючи спосіб заповнити лексичну, інколи конотативну, нестачу семантики доступних йому слів (Голубовська, 2016).

Таким чином, актуалізація або вербалізація концепту – це процес відтворення концепту, який кожного разу має варіативні шляхи протікання в межах певних траєкторій, обмежених досвідом мовця-концептуалізатора. Варіації вербалізацій концепту спричиняють і систематизацію лексем-репрезентантів.

1.2. Методологія дослідження лексико-семантичного поля «простір»

Фізичну форму має лише мовна сторона концепту, лише за нею може простежити людина. Незабаром ми опинимося на новому етапі досліджень концептів, коли стане повністю можливим відображення на будь-якому екрані візуальних образів, які виникають у мозку людини. Проте зараз традиційними є вивчення концептів «у словах» мовця та «зі слів» мовця. Дослідження концепту завжди відбуваються у мовній площині.

Саме по собі ЛСП є методом моделювання певної категорії дійсності, за які у свідомості людей і відповідають концепти. Визначивши ЛСП «простір», ми зможемо пізнати сприйняття категорії простір на актуальному стані розвитку людства. Порівняльний аналіз ЛСП «простір» у європейських мовах дозволить встановити не тільки спільні лексичні складові поля, але й етапи розвитку культур, які ховаються за концептуалізацією досвіду і його вербалізацією. Що саме належить до поля, та які його межі – це питання структуризації поля. Воно пов'язано, по-перше, зі ступенями реалізації концепту в мові, які виражаються через семантику лексем, по-друге, зі способами встановлення меж між такими одиницями (Гешко, 2014).

Перед тим, як зафіксувати лексеми-репрезентанти концепту «ПРОСТІР», зібрати їх в колекцію ЛСП та побудувати взаємозв'язки між лексемами, нам необхідно пройти етапи наступних досліджень ЛСП, які передбачають: визначення центру ЛСП, гіпероніму, архілексеми, яка буде узагальнюючою і від якої буде просуватися подальше конструювання ЛСП «простір». У сучасній методології дослідження ЛСП методика визначення центральної лексеми поля передбачає процес ідентифікації імені поля через штучне встановлення, задачу імені поля вибором лексеми зі спільним значенням для одиниць, що будуть входити в поле, лексему з найменшим емоційним забарвленням та найбільш об'єктивною формою. Будь-яка лексема може братися за центральну і довкола буде вибудовуватися власне ЛСП конкретної лексеми. В якості ядерної лексеми або групи лексем на роль імені поля можна обрати будь-яку лексему, яка цікавить дослідника, проте, результати аналізу можуть бути обмеженими, якщо лексема підібрана невдало, якщо вона не володіє властивостями притягувати велику кількість лексем.

Узагальнений алгоритм моделювання ЛСП містить декілька етапів аналізу концепту:

- встановлення способів входу-виходу з концепту;
- вербальне титулування;
- етимологічний та компонентний аналіз;
- понятійний аналіз за довідниками та енциклопедіями;
- побудування синонімічних рядів;
- реконструкція перцептивно-образного шару концепту;
- встановлення асоціативних зв'язків;
- етимологічний та компонентний аналіз ключового слова, імені ЛСП.

Етимологічне вивчення слова простір дає нам не просто дефініцію в статичі, воно вказує нам на варіативність ЛСП «простір» у модусі ТОДІ - ЗАРАЗ та дозволяє простежити можливу траєкторію руху ЛСП «простір» в окремо взятих мовах та пояснити актуальні особливості національних ЛСП «простір», встановивши причини їх схожості (Нікульшина, 2017).

Якісне дослідження передбачає реконструкцію перцептивно-образного шару та встановлення ціннісної складової концепту з допомогою методу контекстуального аналізу, в результаті використання якого ми встановимо ЛР периферії та суміжні концепти ЛСП «простір»: - контекстуальний аналіз ЛР ЛСП «простір» – це виявлення мовних засобів репрезентації концепту в різних письмових та усних контекстах, в дискурсах, для опису змісту і структури значення. Такий метод дозволяє зібрати ЛР індивідуального, okazіонального характеру, нефіксовані енциклопедично та дефініційно, або мають різний рівень національної фіксації.

У результаті дослідження мовознавець отримує набір лексичних одиниць, які вербалізують концепт і входять до ЛСП.

Асоціативні зв'язки концепту – це окремий індивідуальний шар концепту, який, на нашу думку, на противагу соціальному, є нефіксованим проявом концепту і активним джерелом наповнення ЛСП. Асоціативний експеримент дозволяє мовцеві використовувати будь-які зображення свідомості, які приходять при згадуванні концепту без нав'язування комунікативної мети та суспільного шару. Асоціативний

експеримент дає змогу виявити сукупність парадигматично пов'язаних вербальних репрезентантів концептів, а також систему породжених ними асоціацій.

Таким чином, при дослідженні концептуального поля «простір» та ЛСП «простір» необхідно враховувати не лише відомі та зафіксовані в словниках та відкритих інформативних ресурсах номени, але й ті, що вже використовуються певною групою людей чи навіть окремими індивідами, оскільки концепт вербалізується і одиничними випадками вживання лексем. Саме вільний асоціативний експеримент спрямований на встановлення нових лексем у концептуальному полі. Цілеспрямований експеримент же навпаки може встановити лексеми, що традиційно пов'язуються з концептом, але вже виходять або вийшли з ужитку, та навпаки підтвердити актуальність інших уже відомих.

Висновки до розділу 1

Таким чином, концепт «ПРОСТІР» є синтетичною, когнітивною, психологічною, культурною, структурно-системною, інформаційною одиницею репрезентації просторового досвіду в свідомості людини, яка потребує всебічного духовно-емоційного та прагматичного підходу до аналізу.

Концепт має дві сторони: з одного боку, концепт на стадії його виникнення, генезис якого є суто індивідуальним, а з іншого – концепт, який є соціально прийнятним, і під час процесів уявлення й осмислення ключового образу людина керується нав'язаним суспільним досвідом. В момент нашарування нових уявлень та образів, пов'язаних з концептом, невимовних, складних для передачі словами, мовець-концептуалізатор керується лише власним досвідом та, спираючись лише на власні знання, оформлює концепт через знакові системи, вербалізує його. В такому випадку ми говоримо про концепт як лінгвокогнітивну одиницю фіксації буття.

Дослідження лінгвокогнітивних параметрів концепту «ПРОСТІР» включає в себе: встановлення етапів процесу вербалізації просторового досвіду, визначення логічних зв'язків між варіантами вербалізації всередині ЛСП, фіксацію індивідуальних варіантів вербалізації концепту «ПРОСТІР».

Формулювання соціолінгвальних параметрів передбачає: діахронічне вивчення семного складу головної лексеми-репрезентанти концепту, визначення історичних та актуальних значень архілексем; визначення групових варіантів вербалізації концепту «ПРОСТІР»; встановлення національних специфік колективної вербалізації просторового досвіду.

Опрацювання вербалізації просторового досвіду з урахуванням обох напрямів дає змогу дослідити вплив позамовних чинників на вербалізацію концепту «ПРОСТІР».

РОЗДІЛ II

МІКРОПОЛЕ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР У СИСТЕМІ ЛСП «ПРОСТІР» В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Суміжні концепти «ІНФОРМАЦІЯ» та «ПРОСТІР»

З розвитком кібернетики, у 1990-их роках минулого століття, людина штучно створила нову підкатегорію простору з додатковою ознакою ІНФОРМАЦІЯ. Ця підкатегорія використовує старі інформаційні контейнери у новому форматі і змушує людину підлаштовувати надалі реальні фізичні об'єкти під існування в альтернативному електронному просторі.

У процесі еволюції та діяльності людства категорію простір було структуровано і роздроблено до менших складових (середовищ). У ній ми виокремлюємо середовище електронний простір або «е-простір». Можна простежити, як кожне наступне середовище утворювалось довкола знаків, букв чи звуків, носіїв інформації, які утворювали базис і отримували нову інтерпретацію та засіб вираження: звуки отримали нове життя у радіоприймачі, букви і тексти переформатувалися на диски, флеш-носії і т.д., знаки стали доступними через екрани телевізора. Пізніше всі ці нові форми інформації стали зберігатися в Інтернет-середовищі, яке, на відміну від аутернету, не потребувало фізичного тіла для зберігання інформації (Таценко, 2006).

Наслідки відкриття електронного простору відзначаються, по-перше, зміною в категорії простір та системі концепту «ПРОСТІР», що її представляє, завдяки запозиченню нових ознак. По-друге, задля адаптації до електронного простору відбулася зміна характеру людської комунікації та відносин. У новому середовищі замість паперових листів на зміну приходять електронні повідомлення, замість друкованих фото – цифрові, а замість друкованих книг та журналів – також їх

електронні версії. Звичний, прийнятний процес створення. отримання та опрацювання інформації зазнає змін в е-просторі.

У результаті контекстуального аналізу виразів, які містять назви частин простору, топоніми, та середовища простору, були зафіксовані приклади, в яких поруч з ЛР ЛСП «простір» стояли не просторові лексеми, Інтернет, спам-розсилки, які, власне, мали на меті показати нову електронну природу старих середовищ.

Пояснення цьому знаходимо у виокремленні нового підсередовища у структурі ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ, наприклад: «顾问不再需要大公司来了解金融界正在发生的事情: 只需单击鼠标即可获得所有信息» (薛少兰, 2016).

Протягом розмежування простору людину оточують нові поняття та явища, які отримують свою назву. Його внутрішні складові та операції, проведені над ними, також потребують номінацій. Ці нові лексеми на позначення частин електронного простору входять до системи лексико-семантичного поля «простір», у якому зберігається вся інформація про концепт «ПРОСТІР» і категорію простір. Оскільки встановлення меж між периферіями і наповнення секцій в лексико-семантичному полі залежить від координат початково заданих людиною, тобто має антропоцентричний характер, то до його системи можуть входити також індивідуальні лексичні одиниці, пов'язані з електронним простором.

У результаті встановлення ЛР ЛСП «простір» та визначення структурної організації такого поля нами було зафіксовано мікрополе ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР, яке утворилося як угруповання парадигматично-пов'язаних одиниць, які з різним ступенем семантичної наближеності відтворюють результат концептуальної інтеграції концептів ПРОСТІР та ІНФОРМАЦІЯ (向光忠編, 2002).

Інформація – це так само, як простір, категорія, яка є мірилом буття, як сукупність всіх знань про нього. Просторові відносини – це теж тип інформації про світ.

Усвідомлення, що «ПРОСТІР – це ІНФОРМАЦІЯ» виникає на основі асоціативного типу зв'язків між об'єктами, які мають спільні ознаки, які дають змогу

перемішувати ці ознаки і утворювати новий, третій продукт ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР або ПРОСТІР ІНФОРМАЦІЇ.

Таким чином, інформація – це простір і навпаки. Новий окремий інформаційний простір не просто фіксує об'єкти природи, людей та їх локацію, а виступає мірилом буття людини. Це штучно створена людиною, абсолютно залежна категорія буття, яка існує завдяки та заради людини.

У питанні вивчення концепту важливу роль відіграє дослідження лексико-семантичного поля.

Лексико-фразеологічна система китайської мови, пройшовши довгий і складний шлях розвитку, є найширшою і неповторною областю структурно-семантичних і функціонально-стилістичних фактів і явищ, що становлять великий інтерес для лінгвістичної науки (Жаботинська, 2019).

Для людини та загалом для одухотворених істот у «Китайсько-українському словнику» можна виділити групу дієслів, що вказують на положення у просторі, що відповідає модальності спостерігача: 站 (*стояти*), 坐 (*сидіти*) та 位于 (*лежати*).

До об'єктів природи та споруд, споруджених людиною, застосовуються дескриптивні двоскладові дієслова з другою складовою ієрогліфом 立 – «стояти»: 矗立 – «стояти, височіти» (про будівлю, вежі), 坐落 – «розташовуватися» (про озера, села, сади, враховуючи їх низинне розташування); 伸展 – «лежати», дослівно «витягуватися» (про поля, ліси, рівнини, річки).

Згідно з «Китайсько-українським словником» можна виділити такі групи дієслів пересування у просторі, які використовуються для неживих предметів:

– лексичні одиниці, що позначають цілеспрямоване пересування: 驱逐 – «виганяти», 超车 – «наздоганяти», 逃 – «втікати», 还 – «повертати» та інші;

– лексичні одиниці, які називають результати неконтрольованого руху: 迷路 – «заблукати», 消失 – «зникнути»;

– лексичні одиниці, що позначають спрямований рух: 进 – «входити», 退 – «відступати»), 转动 – «повертатися»;

– лексичні одиниці, що позначають оцінювальні відстані: 远 – «далеко», 接近 – «близько»);

– лексичні одиниці, що вказують на траєкторії пересування: 道 – «дорога», 方式 – «шлях»), 迹 – «сліди» (Китайсько-український словник).

У «Китайсько-українському словнику» є лексичні одиниці китайської мови, які вказують на просторові значення, поділяючи їх за «лінійними» напрямками: 上 – «верх», 下 – «низ», 前 – «попереду», 后 – «позаду», 里 – «всередині», 内 – «внутрішня сторона», 中 – «середина», 外 – «зовні», 旁 – «поряд», 左 – «ліво», 右 – «право», 东 – «схід», 南 – «південь», 西 – «захід», 北 – «північ» (Китайсько-український словник).

Таким чином, лексичні одиниці, що позначають у китайській мові простір, експлікується за допомогою різних лексем, які по-різному класифікуються на основі особливостей семантичних значень та контексту, а також особистих уподобань авторів. Різноманітність просторових експлікацій залежить від типу тексту чи дискурсу, у якому та чи інша лексична одиниця свідчить про особливості описуваного простору.

Згідно з китайським етимологічним словником, ядерна одиниця ЛСП «простору» має такі значення:

– межі предмета, наприклад: 边缘, 边沿 – обидва слова мають значення «край», «грань»);

– кордони держави або певної території, наприклад: 边疆, 边界, 边防, 边境, 边陲 – «територіальний кордон»;

– вказує на лінії, які утворюють кути або геометричні фігури, наприклад: 等边三角形 – «рівносторонній трикутник»;

– сторона поверхні, напрямки;

– союзний прислівник, що вказує на положення у просторі, наприклад: 近乎 – «біля», 关闭 – «близько», 外部 – «зовні», 内 – «всередині»;

– дієслово, наприклад: 与边界接壤 – «межувати з» (Копитіна, 2018).

Дослідження 方位词 або 处所词 є початковим етапом вивчення китайськими лінгвістами уявлень про простір. Розглядаючи лексеми 头, 面, 边 як компоненти «іменників розташування та місця», китайські автори відзначають їх високу продуктивність при позначенні просторових об'єктів. Дані лексеми розрізняють за частотою застосування, виділяючи найпоширенішу просторову лексему 边. Проте частотність вживання цих слів простежується, переважно, у мандаринському діалекті (Копитіна, 2018).

Вибір певного слова залежить від форми предмета. Наприклад, якщо описуваний предмет у просторі має витягнуту форму і два видимих кінця, китайці вживають, наприклад: 头: 路头 – «кінець дороги» (описуваний предмет має витягнуту форму), 棍子头 – «кінець палиці» (описуваний предмет витягнутої форми з видимими кінцями), 笔头 – «кінчик ручки» (описує предмет з видимими кінцями), 筷子头 – «кінчик палички для їжі» (опис предмета витягнутої форми) (林晓恒, 2010).

Якщо предмет квадратної, трикутної, круглої форми чи він має кілька граней, вживається, наприклад: 边: 裙子边 – «край спідниці» (описуваний предмет трикутної форми), 圆圈边界 – «кордон кола» (朴敏秀, 2014).

Слова, складові периферію ЛСП, можна використовувати для позначення як тимчасових, і просторових меж. Зазначимо, що при виборі певного ієрогліфа для позначення тимчасової або просторової межі завжди потрібен другий компонент – що визначається, яке несе смислове навантаження.

Визначається слово називає предмет чи його ознаки. Наприклад, 终 – «кінець» при додаванні лексеми з просторовим значенням буде позначати 空间边界 – «межа в просторі», а при додаванні компонента з тимчасовим значенням 时间间隔结束 – «кінець тимчасового проміжку».

В основному, лексичні одиниці семантичного поля «просторової межі» є похідними словами, які утворені шляхом корекції та афіксації. Слова, що відбивають категорію «межі» здебільшого освічені у вигляді певного зв'язку.

Таким чином, було виявлено, що процес осмислення межі відбувався в китайській мові шляхом освоєння навколишнього простору. Цей факт підтверджує лексичних одиниць, що відбивають значення «межі» різних об'єктів. Наприклад, ієрогліф 疆 містить такі компоненти: 彡 – «кордони», 田 – «поле», а також 冫 – «цибуля» та 土 – «земля, територія». Таким чином, даний ієрогліф може бути інтерпретований як «території (поля), розділені кордоном за допомогою цибулі (тобто під час воєнних дій)». Дослідження ЛСП «межі» дозволило виявити основні когнітивні верстви даного концепту китайською мовою: кінець, край, лінія.

2.2 Семантичні інновації ЛСП «простір»

Розуміння та тлумачення простору в природничих науках, зокрема у фізиці, і філософське трактування сутності простору мають немалий вплив на лінгвістичне дослідження концептуалізації простору.

Розуміння просторових категорій у мові безпосередньо пов'язане з дослідженнями в галузі лексики, які «малюють» простір, був проведений аналіз лексичних одиниць китайської мови, що експлікують категорію «простір» на матеріалі філософського трактату «Чжуан-цзи» – філософський трактат, названий на ім'я автора, одного з основоположників філософії даосизму.

Категорія простір представлена вже в назвах частин (три частини) та розділів трактату (перша частина включає сім розділів, друга – п'ятнадцять розділів, третя складається з одинадцяти розділів).

У назві першої частини – внутрішня (内部的) і другої частини – зовнішня (外部) містяться лексичні одиниці, що мають просторове значення (внутрішня і зовнішня). Дані лексичні одиниці не перший погляд утворюють антонімську пару, однак, у словнику лексична одиниця переводиться як «основна (що викладає сутність вчення) частина трактату», тому в даному випадку протиставлення немає (слова «основний» і «зовнішній» – не антоніми).

У тексті трактату «Чжуан-цзи» можна виділити групи лексичних одиниць, що експлікують категорію «простір»:

1. Лексичні одиниці, що позначають базові концептуальні просторові поняття китайської мовної свідомості. Такими просторовими лексичними одиницями є Небо (天空) і Земля (地球), Дао – Шлях (道-道).

Їх взаємопоєднання є алюзією найдавнішого початкового положення Неба і Землі, коли вони лежали одне на іншому, були цілісні і не розділені.

Таким чином, базові концептуальні просторові поняття утворюють тріаду Небо – Людина – Земля (їй відповідає тріада верх – середина – низ), яку об'єднує, «пронизує» Дао, тому простір у китайській мовній свідомості не має меж, а тріада Небо – Людина – Земля єдині, не роздільні.

2. Лексичні одиниці, що називають сторони світла. Сторони світла допомагають людині орієнтуватися в просторі (слова розташовані за частотністю їх вживання в тексті): 南 – «південь», 北方 – «північ (північний)», 东方 – «схід (східний)», 西方 – «захід (західний)».

Сторони світла є важливими орієнтирами у просторі, у зв'язку з цим у тексті вказівка на певний просторовий образ нерідко доповнюється «приналежністю» до однієї зі сторін світла.

Таким чином, лексичні одиниці, що називають сторони світла, є символами космічного порядку та важливими орієнтирами людини у просторі.

3. Лексичні одиниці з конкретним просторовим значенням (обжитий людиною простір), наприклад: 王国 – «царство», 房子 – «будинок», 国 – «державна», 皇宫 – «палац», 村 – «село», 室 – «кімната», 祖庙 – «храм предків», 住宅 – «житло», 大厅 – «зали», 阳台 – «тераса».

4. Лексичні одиниці, що називають географічні об'єкти (слова розташовані за частотністю їх вживання в тексті): 林 – «ліс», 大海 – «море», 小山 – «пагорб», 沼泽 – «болото», 峡 – «ущелина», 谷 – «долина», 冢 – «курган».

5. Власні імена, що мають просторове значення – топоніми (слова в підгрупах розташовуються в порядку їх частотності в тексті):

– назви гір, наприклад: «Тайшань» (台山, в китайських текстах вказуються інші її назви – буквально «велика гора»: 台 – «велика», 山 – «гора»);

– назви річок, наприклад: 风水, 黑偶, 黄河;

– назви королівств, наприклад: «Сун» (宋), «Юе» (悦), «Вей» (魏), «Ці» (或者), «Чу» (楚), «Лу» (娄), «Чжен» (郑);

– назви міст, наприклад: «Ханьдань» (邯郸市), «Саньвей» (三味), «Лу» (娄), «Луїлян» (卢利安);

– назви одиниць, наприклад: 仁, 梁, 故居.

Ці топоніми виконують кілька функцій:

– служать для позначення місця, де відбуваються події;

– «прикріплюючись» до героя, вони стають частиною його «світу».

6. Прислівники зі значенням локалізації знаходження у просторі: 内 – «всередині», 以上 – «вгору», 外部 – «зовні», 远 – «далеко», 先 – «попереду», 向后 – «назад».

Таким чином, категорія простору у філософському трактаті «Чжуан-цзи» виражається лексичними одиницями, що позначають базові просторові поняття досліджуваного тексту; лексичними одиницями, що називають сторони світла (північ, південь, захід, схід); лексичними одиницями з конкретним просторовим значенням (царство, будинок та ін.); географічними поняттями (річка, гора та ін.), топонімами, прислівниками зі значенням локалізації знаходження у просторі (вниз, вгору та ін.). Всі ці лексичні одиниці мають крім лексичного значення додаткові збільшення сенсу, зумовлені культурою та історією народу, те, що в науці називають «культурні сенси».

Аналіз лексичних одиниць, що експлікують просторові поняття, показав, що вони не тільки зображують простір, в якому відбуваються події, але «наповнюють» його особливим ментальним змістом, без розуміння якого неможливо досягнути текст китайської культури.

Аналіз «Дао Де Цзін» дозволяють виділити такі базові концепти, розділені на чотири змістовних блоки відповідно до їх культурних смислів та ціннісних значень.

Так, особливе значення для аналітики тексту Дао Де Цзін і базового концепту Дао має переклад – інтерпретація перших двох рядків Дао Де Цзін.

Застосування методологічного стандарту дозволило зробити висновок про те, що у перших двох рядках «Дао Де Цзін» сказано про два, але різні «шляхи». У першому випадку – це Дао, істинний шлях (початок, загальний закон руху та зміни світу; вищий абсолют, джерело всіх явищ, з якого все виходить і до якого все повертається).

Базові концепти, що зберігаються в «Дао Де Цзін» мають особливу семантичну рухливість. У зв'язку з цим, щоб наочно показати, які смислові поля складаються навколо ієрогліфів, що позначають дані концепти, застосовувалися графіки руху, зміни смислів, залежно від співвідношення того чи іншого концепту з найголовнішим серед них – з концептом Дао.

Різні розділи «Дао Де Цзін» розкривають численні аспекти «ідеальної людини», «досконалої особистості». Синонімом поняття «ідеальна особистість» є «мудрець». Соціально-антропологічні якості «мудреця» пов'язані з «у вей».

Концепт «мудреця» розкривається в аспектах «ідеального правителя», «мудреця у світі». Самостійність людського вибору зумовлює його стан стосовно Дао-Шляху.

Таким чином, вибір людини змінює якість самої Дао. У цьому виборі Дао може бути благодатним, що дає людині «благодать», а може бути нижчим, що породжує найнижчі аспекти всіх базових концептів. Тим самим людина повною мірою бере участь у формуванні якості Дао, зумовлюючи цим якість соціального простору та етичний зміст внутрішньої мудрості.

Протягом останніх десятиліть з'явилися нові комірки, розміри та середовища, які змінили межі простору. Космічний простір, Інтернет, віртуальна реальність – це абстрактні виміри, обмежені лише людським сприйняттям. Особистий досвід просторових відносин змінюється і потребує відновлення (Кіктенко, 2017).

Природа ІТ-технологій спричиняє насиченість інших мов запозиченнями для заповнення лакун, утворених появою нових явищ буття. Саме тому у вербалізації частин простору фіксується явище його номінативної варіативності в різних мовах.

Подальше дослідження було проведено довкола гіпотези, що частина простору кіберпростір зафіксована в електронному дискурсі, а виокремлений новий електронний простір є тотожна номінація одного й того ж простору, що пояснюється запозиченнями з інших мов.

При дослідженні лексичного поля необхідно враховувати не тільки відомі, зафіксовані в словниках назви, але і неологізми, нові лексеми, які ще не стали офіційними, зафіксованими, але використовуються певною групою людей або окремою людиною-мовцем (Пойнар, 2012).

Реакції на е-простір та кіберпростір втілені у мовній формі, тобто вербалізовані реакції, емоції щодо таких просторів мають змогу визначити досвід, пережитий мовцем. Такі реакції зумовлені попереднім досвідом, завдяки яким одне уявлення, що з'являється у свідомості, викликає інші уявлення на основі схожості, суміжності або протилежності (Цимбал, 2017). Збір таких реакцій щодо е-простору та кібер-простору відбувався методом асоціативного (психолінгвістичного експерименту).

Простір постає як абстрактна одиниця, що робить необмеженим процес його вербалізації. Для дослідження загальновизнаних параметрів ЛСП «простір» ми спочатку звертаємось до даних соціальних медіа, що несуть у собі колективний (інституційний) погляд на концепт. Щоб остаточно визначити ядрові та приядрові лексеми ЛСП «простір» (Копитіна, 2018).

Категорія простору увійшла в нову парадигму сприйняття. Довкола людини утворилося окреме інформаційне середовище залежне від її діяльності. Першочергово до нього належали засоби передачі та збереження інформації, відомі ще першим людям: звуки, знаки, букви, тексти які утворюють «поза електронне інформаційне середовище». На противагу йому утворився «електронний простір», де вже відомі звуки, знаки, букви і тексти отримують нове середовище існування, доступ до якого дають електронні пристрої.

Абсолютні неологізми, тобто такі лексеми на позначення частин простору чи дій, пов'язаний з ним, які не існували раніше і входять до мікро-концепту «Е-ПРОСТІР»: 网页空间 – «*веб-простір*», 虚拟的 – «*віртуальний*», 装置 – «*дивайс*», 软盘 – «*дискета*», 互联网 – «*Інтернет*» тощо.

Конкретизовані лексеми на позначення частин простору чи дій, пов'язаний з ним, утворені способом конкретизації значення вже наявних слів: 磁盘 – «диск», 主机板 – «плата», 装置 – «пристрій».

Просторові лексеми, які раніше входили доконцептуального поля «простір» і діють у межах мікроконцепту «Е-ПРОСТІР»: 无边无际 – «безмежний», 网络 – «сітка», і т.д.

Таким чином, основними факторами, що спричинили останні зміни у концептуальному полі «простір», є:

– по-перше, формування нового середовища «е-простір», який визначається як розділ «глобального інформаційного простору», який охоплює лише ту частину простору, що існує в електронному цифровому світі, яка доступна лише за умови, що наявність технічних засобів;

- по-друге, поділ у структурі «е-простору» середовищ, які вимагають нових визначень простору та є новим соціальним середовищем взаємодії та спілкування, де виробляються нові лексеми для позначення просторових відносин.

У результаті дослідження встановлено, що продукт науково-технічного прогресу «е-простір» є середовищем людської діяльності, доступ до якого здійснюється через фізичні електронні пристрої та мережі та має тенденцію до фрагментації на менші середовища. Поява електронного простору спричинила зміни в концептуальному полі «простір», які виражаються кількісними (утворення нових слів на позначення нового середовища) та якісними показниками (нові конотативний зміст раніше існуючих слів).

Мікроконцепт «Е-ПРОСТІР» – ментально-лінгвістична одиниця лінгвістики, що позначає набір лексичних одиниць, об'єднаних на основі синонімії, антонімії, тематичної єдності, граматичної зрозумілості, що позначає досвід людини в межах доступного лише для нього середовища. через електронні засоби.

Таким чином, електронний простір не є обмеженим і у майбутньому породжуватиме нові точки координат танові значення для наявних лексем. Саме тому він є актуальним екстралінгвальним чинником, соціолінгвальні, лінгвокогнітивні

дослідження якого допоможуть у осягненні принципів систематизації лексики, довершенні комп'ютерних словників та перекладачів.

Висновки до розділу 2

Таким чином, концептологічне вивчення мови в китайській лінгвокультурі є доволі цікавим та перспективним, оскільки за способом мовного позначення концепти в китайській мові зафіксовані в ідеографічних знаках – ієрогліфах. Ієрогліф за своєю суттю є картинкою, що несе певний зміст, і завдяки своїй іконічній природі детально характеризує внутрішню форму концепту.

Ієрогліф відображає національно-культурну специфіку світосприйняття китайців, основні характеристики якого можуть бути сформовані як цілісне, пряме і практичне відображення реальності у свідомості.

Інший запропонований напрямок розкриває варіанти поєднання цього актуального значення з ідеями «початку» і «кінця». У китайській фразеології ідея «кінця» часто використовується з негативним змістом. Фразеологізми, що передають ідею «початку», мають позитивний нейтральний відтінок. Найчастіше вони мають сенс цілісності, важливості, розумової діяльності.

ВИСНОВКИ

Категорія простір – філософське поняття для позначення абстрактної частини буття для виміру відстані між об'єктами. У когнітивному плані простір є концептом – ментальним утворенням, одиницею мислення, уявленням, ідеєю, образом про категорію простір та досвід, пов'язаний з ним у свідомості людини як члена соціуму та представника певної культури світу. ЛСП «простір» – це сукупність парадигматично-пов'язаних лексем-репрезентантів для вербалізації концепту «ПРОСТІР».

Структура ЛСП «простір» – п'ятирівнева організація усього лексичного складу ЛСП на позначення просторового досвіду людини, в якій виокремлюються такі п'ять рівнів на основі семантичної наближеності лексем до імені ЛСП, частотності їх вжитку та перспективи подальшого доповнення лексико-семантичного складу ЛСП: ядро, приядрова зона, ближня периферія, дальня периферія, суміжні концепти.

Ядро містить лексеми з узагальнюючим значенням високої частотності вжитку, ближню периферію – соціально визнані частини простору, топоніми, а дальня периферія містить індивідуальні означення, рідковживані конкретизації. Суміжні концепти – ресурси для створення концептуальних інтеграцій та запозичення ЛР.

Мовний матеріал ЛСП Китайсько-українського словника представлений великою кількістю слів. Це пояснюється тим, що китайська мова є однією з найбагатших мов світу за кількістю слів. Лексико-фразеологічна система китайської мови, пройшовши довгий і складний шлях розвитку, є найширшою і неповторною областю структурно-семантичних і функціонально-стилістичних фактів і явищ, що становлять великий інтерес для лінгвістичної науки

Категорія простору у філософському трактаті «Чжуан-цзи» виражається лексичними одиницями, що позначають базові просторові поняття досліджуваного тексту; лексичними одиницями, що називають сторони світла (північ, південь, захід, схід); лексичними одиницями з конкретним просторовим значенням (царство, будинок та ін.); географічними поняттями (річка, гора та ін.), топонімами, прислівниками зі значенням локалізації знаходження у просторі (вниз, вгору та ін.).

Всі ці лексичні одиниці мають крім лексичного значення додаткові збільшення сенсу, зумовлені культурою та історією народу, те, що в науці називають «культурні сенси». Аналіз «Дао Де Цзін» дозволяють виділити такі базові концепти, розділені на чотири змістовних блоки відповідно до їх культурних смислів та ціннісних значень. Так, особливе значення для аналітики тексту Дао Де Цзін і базового концепту Дао має переклад – інтерпретація перших двох рядків Дао Де Цзін.

До діапазону концептуальних метафор концепту ПРОСТІР належить така група корелятивів, як рух, суб'єкт, шлях, відносини, оточення, людина. Оскільки встановлення меж між периферіями і наповнення секцій в лексико-семантичному полі залежить від координат, початково заданих людиною, тобто має антропоцентричний характер, то до його системи можуть входити також індивідуальні лексичні одиниці, пов'язані з електронним простором.

Таким чином, соціолінгвальні параметри лексико-семантичного поля виявляються не тільки в лексичному різноманітті вербалізації, але й у семантичній організації лексем довкола певних сценаріїв, шаблонів вербалізації концепту «ПРОСТІР». Відповідно до контекстуального аналізу ЛСП «простір», в електронному дискурсі було встановлено соціолінгвальні параметри вербалізації сценаріїв просторового досвіду. В таких сценаріях ПРОСТІР активно має такі лінгвокогнітивні параметри як здатність вступати у контакт з людиною, бути суб'єктом та об'єктом дії.

简介

课程题目：“现代汉语空间概念词汇语义场的更新”。

研究目的：研究现代汉语中空间概念的词汇语义场的实现。

研究对象：汉语空间体验的言语化。

研究对象：汉语词汇语义场“空间”的参数。

在课程作业的第一章中，通过语言学研究的视角研究了空间范畴，研究了空间范畴在意识中的实现：概念“空间”，语言化过程的理论基础考虑到概念，研究了词汇语义领域“空间”的研究方法。

在课程的第二部分，分析了“信息”和“空间”的相关概念，研究了 LSP“空间”中的新词，分析了 LSP“空间”的语义创新，微场信息空间的子概念被认为是。

关键词：汉语，概念，空间，概念空间，词汇语义场“空间”。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бачишина, О. Б. (2014). Семантика часу і простору: особливості, стан та проблеми дослідження в українському мовознавстві. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Т. 221, Вип. 209. С. 6-11.

2. *Вербалізація концепту руху в просторі в сучасній китайській мові* (2014). Ред.. А. Остапчук. *Мова і культура*. 2014. Вип. 17, т. 1. С. 66-69

3. Голубовська І. О. (2016). Сучасна українська лінгвоконцептологія: стан і перспективи розвитку. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Вип. 10(1). С. 151-159.

4. Гешко Н. (2014). Лексико-семантичне поле як системно структурне утворення та методи його дослідження. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини*. № 2. С. 73-78.

5. Дячук В. (2022). Семантичний простір концепту як джерело інтерпретації його змісту. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2022. С. 52-61

6. Жаботинська С.А. (2019). Концептуальний аналіз: типи кадрів. *Вісник Черкаського університету*. № 11. С. 12-25.

7. Курбатова Т. В. (2019). Лінгвокогнітивне моделювання змісту концепту ПРОСТІР. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. № 41 том 2

8. Китайсько-український словник. Відновлено з: <https://www.chine-culture.com/uk/%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9/%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA.php>

9. Кіктенко В.О. (2017). *Дослідження Китаю в незалежній Україні*. К.: Абетка.

10. Копитіна, А.С. (2018). Актуалізація лексико-семантичного поля «простір» в інтернет-дискурсі *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 1 (8). С. 105-109.
11. Копитіна, А.С. (2018). Електронний простір у системі концептуального поля «простір». *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* (19). С. 95-100.
12. Кремень В. Г. (2013). Категорії «простір» і «середовище»: Особливості модельного подання та освітнього застосування. *Теорія і практика управління соціальними системами*. No 2. С. 3–16.
13. Лисиченко Л. А. (2009). Лексико-семантичний вимір мовної картини світу. Х.: ВГ «Основа»
14. Нікульшина, Т.М. (2017). Лексико-семантичне поле «простір». *Одеський лінгвістичний вісник*. С. 42-55
15. Приходько А.М. (2018). *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Запоріжжя : Прем'єр.
16. Пойнар Л. М. (2012). Семантичний простір фразеології як джерело інтерпретації концепту істинний шлях у картині світу китайського етносу *Київський національний університет імені Тараса Шевченка*. С. 45-59
17. Потапенко, С.І. (2021). Орієнтаційна семантика: дискурсивне втілення. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Випуск 5, С. 254.
18. Полюжин М. (2015). Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. С. 34-46
19. Семенова О. (2020). Вербалізація концепту «час» та «простір». *Trends and Tendencies in Modern Philology*. Nr.3/202,
20. Селіванова, О.О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*. Полтава: Довкілля-К.
21. Таценко Н.В. (2006). Теоретичні засади антропоцентризму мовних інновацій. *Вісник Житомирського ун-ту ім. Івана Франка*. Вип. 28. С. 208 – 211.

22. Таценко Н.В. (2006). Концептуалізація та мовне означування категорій Простору та Часу як фундаментальних параметрів «віртуальної реальності». *Вісник Сумського держ. ун-ту*. № 11(95). С. 116–121.

23. Шевченко Л. (2016). Концептуальний простір. *Українська студія*. С. 25-31

24. Цимбал С. В. (2017). Концепти ПРОСТІР (空间), ЧАС (时间) та ЧАС-ПРОСТІР (时空) у китайських фразеологічних одиницях чен'юй крізь призму метафори. *Одеський лінгвістичний вісник*. Вип. 9. Т.2. С. 161-165.

25. Цимбал С. В. (2015). Дослідження в галузі когнітології китайської мови на сучасному етапі її розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 1(21). С. 38-41

26. Ющенко М.П. (2017). *Концептуалізація простору*. Київ. Нац. Ун-т ім. Т. Шевченка..

27. 谈傲双(2014).中国人的世界图景：语言、文化、心态.

28. 荆涛 (2019)。空间的概念体系：论现代汉语的素材.

29. 朴敏秀(2014)。现代汉语空间系统//中国语言学集.没有 33. S. 91-109。

30. 薛少兰(2016)。中国语言文化初识.

31. 中华成语大辞典：简明本 (2002). 向光忠编。 – 长春：吉林文史出版社.

32. 林晓恒(2010)。“-边”，“-面”，“头”类方位词产生原因探析。武汉：语言研究杂志编辑部.

33. 说文解字. Відновлено з: <http://www.gg-art.com/imgbook/index.php?bookid=53>

34. Lakoff, G., Johnson, M. (2017). *Metaphors We Live By*. Chicago. *The University of Chicago Press*

35. Oakley, Todd (2020). *Image Schemas*. *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics Edited by Dirk Geeraerts and Hubert Cuyckens*. Linguistics, Language and Cognition Online Publication Date: Sep 2012 DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199738632.013.0009